

ДЖУРАЄВА О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри теорії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасний розвиток суспільства й держави характеризується тим, що інформаційні процеси стали необхідним атрибутом забезпечення діяльності державних органів, установ і громадян. За своєю значимістю інформаційні ресурси, поряд з природними, фінансовими, трудовими та іншими, становлять один з важливих потенціалів держави й суспільства. Інформація постійно перебуває в обігу в соціальному середовищі, задовольняючи при цьому потреби особи, суспільства й держави. Однак, ролі держави в інформаційному просторі на сьогоднішній день достатньої уваги не приділяється.

Дослідження інформаційної функції вимагає детального розгляду категорії інформаційного простору та пов'язаних із нею категорій інформаційної сфери, інформаційних ресурсів, інформаційного суверенітету, інформаційної безпеки держави.

Глобальна інформаційна цивілізація, що формується на рубежі останніх тисячоліть, визначила інформацію своїм базовим параметром. Звідси випливає, що різні інформаційні системи і мережі телекомунікацій, виступають як підсилюючий фактор суспільства і держави. У той же час вони виступають послаблюючим фактором, оскільки стають основним засобом в економічній, політичній, ідеологічній, військовій боротьбі супротивників і опонентів, важелем руйнування національної культури, спотворення свідомості суспільства та майбутніх поколінь, простором для скоєння різного роду злочинів (Джунь І. Інформаційна небезпека як складова глобалізаційних процесів /Іван Джунь // Актуальні проблеми європейської інтеграції. — 2008. — Вип. 3. — С. 559).

Рух до інформаційного суспільства для будь-якої держави — поступовий, тривалий у часі, але неминучий процес. Україна у цьому процесі значно відстає від розвинутих країн, проте це надає їй можливість на прикладі інших зрозуміти роль держави у цілеспрямованому формуванні засад інформаційного впливу.

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства, яка представлена результатами діяльності всевітньо відомої школи кібернетики, засновником якої був видатний український вчений В. М. Глушков; сформованими на початку 90-х років минулого століття Концепцією та Національною програмою інформатизації; досягненнями у галузі створення різноманітних інформаційно-телекомунікаційних технологій, загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення.

Враховуючи важливість питання, що розглядається, в Україні зроблена відповідна законодавча база, яка постійно оновлюється і доповнюється. Сьогодні у вітчизняному законодавстві виписані основні завдання щодо розвитку інформаційного суспільства до 2015 р.

Так, у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.: Закон України № 537-V від 09.01.2007 р. //Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 12. — Ст.102.) зазначається, що одним з пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток держави інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається одним з пріоритетних напрямів державної політики (Микулець В. Ю. Правові аспекти формування єдиного інформаційного простору в Україні /В. Ю. Микулець // Право і суспільство. — 2012. — № 2. — С. 174.).

У межах здійснення інформаційної функції держави, необхідності контролювати об'єм та зміст інформації, що існує в державі та надходить з-за кордону, вирішення питання того, до яких меж має функціонувати інформація, що надходить з інших країн, який обсяг вона має займати в національному інформаційному просторі, виникає проблема забезпечення інформаційного суверенітету. Завданням держави є не лише збирання, накопичення та обробка, а також і розповсюдження інформації на території країни, своєчасне та повне доведення інформації до громадян, розвиток інформаційної інфраструктури держави, при цьому враховуючи національні, суспільні інтереси (Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. — Одеса: Фенікс, 2012. — С. 335).

Недосконалість правових механізмів гарантування інформаційних прав суб'єктів є передумовою для певних зловживань в інформаційній сфері, а невизначеність правових механізмів щодо порядку і правил обмежень цих прав у сферах діяльності, пов'язаних з інформацією з обмеженим доступом (крім державної та банківської таємниць), створювало і надалі створюватиме основу для соціальних конфліктів. Отже, з одного боку, законодавство України, що регулює інформаційну сферу, є достатньо розвиненим, а з іншого — окремі норми

раніше прийнятих законів стають застарілими і не завжди адекватно і повною мірою відповідають реаліям життя, що динамічно змінюється. Парадигма розвитку інформаційної сфери потребує нового нормативного оформлення, необхідним є вироблення та вдосконалення параметрів державної інформаційної політики (принципів, функцій, цілей, завдань, основних напрямів тощо) та чітке визначення механізмів її реалізації.

ТАРОЄВА В. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри теорії держави і права, кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЬНОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

Контрольна діяльність ґрунтується на певних принципах.

У науці та практиці конституціоналізму визначені як загальні принципи здійснення контрольної влади, так і інституціональні, наприклад принцип імперативності, реординації і т. ін. Але це не означає, що вищезазначені принципи буквально сформульовані в законодавстві та, насамперед, в Основному Законі. Отже, у науці під принципом розуміють основні, вихідні положення певної теорії, вчення, науки, тому він може бути як явним, так і не явним, а також інтуїтивним. У правовому аспекті принципи можна визначити як принципи-реалії і принципи-ідеї. Принципи-реалії відображають основу функціонування відповідного суспільства і держави, а принципи-ідеї — тільки уявлення про те, які суспільні результати повинні бути досягнуті в майбутньому. Перші з них реально відображають ті суспільні відносини, що вже склалися в державно-правовій практиці (наприклад, принцип поділу здійснення влади), а другі є основою і визначають напрями розвитку суспільства і держави (наприклад, принципи-ідеї, виражені нормами про те, що Україна є демократичною, правовою, соціальною державою). Принципи права, з точки зору їх нормативного закріплення, бувають двох видів: принципи-норми і принципи, що виводяться з правових норм шляхом їх тлумачення, роз'яснення і з'ясування. З розвитком контрольної влади, безумовно, виникнуть і одержать як соціальне, так і юридичне закріплення нові її принципи. При цьому пріоритетними є, звичайно, загальні принципи, що були перераховані вище, властиві всім чи більшій частині форм здійснення контрольної влади. Відповідно, у теперішньому розумінні правової держави загальними принципами контрольної влади, що мають певне вираження й у чинній Конституції України, можна назвати: